

FLORILEGIUM HISTORICUM AMICORUM MUNERA



**FLORILEGIUM HISTORIARUM
AMICORUM MURERÆ**

Profesorowi
Krzysztofowi Maciejowi Kowalskiemu
w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin
przyjaciele, koledzy, uczniowie

pod redakcją
Tomasza Maćkowskiego

Gdańsk 2016

Wydanie publikacji dofinansowane przez :
UNIwersytet Gdański

Redaktor wydawniczy:
PROF. DR HAB. JACEK WOŹNY

Projekt okładki:
MACIEJ KAMIL KOWALSKI

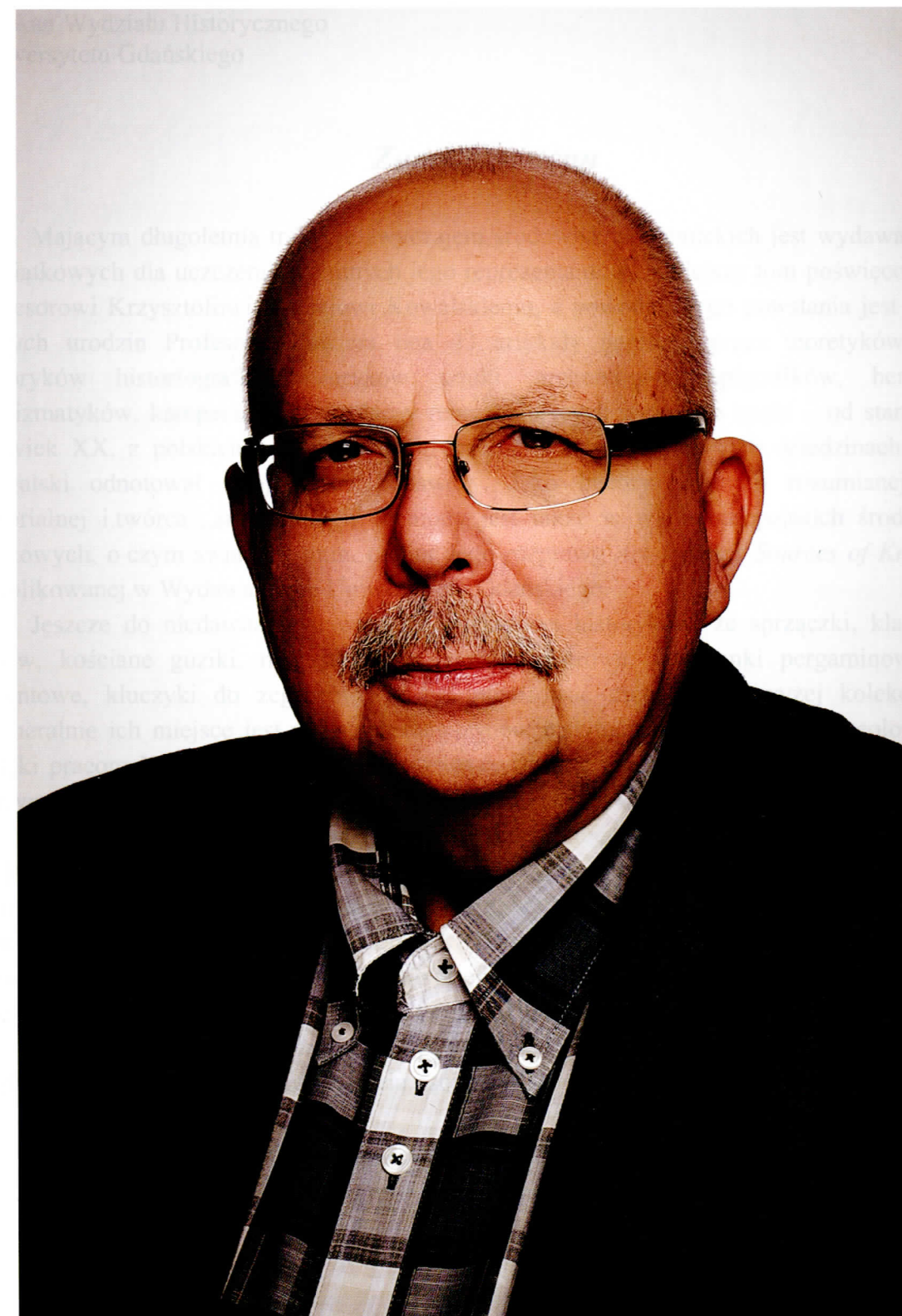
Tłumaczenia:
TOMASZ MAĆKOWSKI

ISBN: 978-83-946967-0-2

Copyright by EKO-DOM SP. Z O.O. 2016
Copyright by Uniwersytet Gdański 2016

Wydawca:
EKO- DOM SP. Z O.O.
19-200 GRAJEWO, SZYMANY 66
biuro@eko-dom.pl

Wydano przy współpracy z:
EKO-Druk SP. Z O.O.
19-200 GRAJEWO, SZYMANY 66
biuro@eko-druk.com



prof. dr hab.
Krzysztof Maciej Kowalski



prof. dr hab.
Wiesław Długokęcki

prof. Wiesław Długokęcki
Dziekan Wydziału Historycznego
Uniwersytetu Gdańskiego

Zamiast wstępu

Mającym długoletnią tradycję zwyczajem środowisk akademickich jest wydawanie książek pamiątkowych dla uczczenia wybitnych jego reprezentantów. Niniejszy tom poświęcony został Profesorowi Krzysztofowi Maciejowi Kowalskiemu, a powodem jego powstania jest jubileusz 65-tych urodzin Profesora. Zawiera ona 43 artykuły napisane przez teoretyków historii, historyków historiografii, historyków sztuki, archeologów, epigrafików, heraldyków, numizmatyków, kampanologów, badaczy reprezentujących wszystkie epoki – od starożytności po wiek XX, z polskich i zagranicznych uczelni. We wszystkich tych dziedzinach Profesor Kowalski odnotował swój wkład badawczy. Jako historyk szeroko rozumianej kultury materialnej i twórca „artefaktologii” ceniony jest także w wielu europejskich środowiskach naukowych, o czym świadczy m.in. odbiór Jego rozprawy *Artefacts as Sources of Knowledge*, opublikowanej w Wydawnictwie Uniwersytetu Gdańskiego.

Jeszcze do niedawna wydawało się większości historyków, że sprzączki, klamerki od pasów, kościane guziki, napastrki, chorągiewki wiatrowe, wycinanki pergaminowe, kurki szpuntowe, kluczyki do zegarków, itd. – interesować mogą co najwyżej kolekcjonerów, a generalnie ich miejsce jest w kątach magazynów instytucji muzealnych i archeologicznych. Dzięki pracom Krzysztofa M. Kowalskiego wszystkie te artefakty dostrzec można w zupełnie nowym świetle, a ich znaczenie w poznaniu przeszłości wcale nie ustępuje źródłom pisanim.

Nowe, światowe prądy intelektualne, funkcjonujące na styku antropologii kultury, socjologii, filozofii i historii, takie jak – *Actor – Network Theory* czy też *New Materialism*, równoważą udział przedmiotów z ludźmi w generowaniu kultury. Podobne zainteresowanie na świecie wzbudza fenomen kolekcjonerstwa. Okazuje się, że Profesor Krzysztof M. Kowalski swoim interdyscyplinarnym podejściem do artefaktów utorował drogę nowemu spojrzeniu na ich rolę w poznaniu historycznym. Zapewne też nie powiedział w tej sprawie ostatniego słowa.

Szanowny Jubilacie – przyjmij proszę najlepsze życzenia wielu jeszcze sukcesów w pracy naukowej i wszystkiego dobrego w życiu osobistym.

SPIS TREŚCI

WIESŁAW DŁUGOKEĆCI, Zamiast wstępu	7
BARBARA KLASSA, Sylwetka i dokonania naukowe prof. K. M. Kowalskiego.....	9
WALTER KOCH, Prof. K.M. Kowalski als mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Epigraphik..	13

ROZDZIAŁ I – INVENTIO ET INTERPRETATIO

IRINA KOLESNIK, Історик у «світі речей» (До ювілею професора Кшиштофа-Мацея Ковальського)	17
VOLODYMYR VASHCHENKO, „Human body” as an “historical artefact”: some problems of posthumanistic “symbolic economy” of things.....	31
RAFAŁ STOBIECKI, „Gadżetyzacja” historii?	47
TOMASZ JASIŃSKI, Gall Anonim a francuski poeta Hilary z Orleanu (ok. 1080 - ok. 1160)....	55
EDWARD SKIBIŃSKI, Alan z Lille a Kadłubek.....	71
WOJCIECH WRZOSEK, W poszukiwaniu fundamentów myślenia (historycznego). Ostatni referat: Tamta strona filozofii, Josefa Mitterera.....	81
BARBARA KLASSA, Adam Naruszewicz o historii kultury materialnej narodu polskiego.	89
ALEKSANDRA KULIGOWSKA, Karl Lohmeyer – historyk pozytywista?.....	101
EUGENIUSZ KOKO, Franciszek Rawita-Gawroński o sobie. List do Władysława Bełzy z dnia 18 listopada 1908 r.	113
ARNOLD KLONCZYŃSKI, Adam Heymowski – heraldyk, bibliotekarz i historyk polski w Szwecji.....	121

ROZDZIAŁ II – INSCRIPTIONES ET CAMPANAE

JOACHIM ZDRENKA, Zniszczone, czy na zawsze utracone?	133
MARCELI TURECZEK, Niektóre zagadnienia typologii treści i funkcji inskrypcji na dzwonach – refleksje teoretyczne.....	145
ADAM GÓRSKI, „Zbiór Hoverdena” jako źródło archiwalne do badań epigraficznych.....	157
GINTAUTAS ŽALĖNAS, Ludwisarnia Włodkowskich w Różanie.....	167
ANTONI BARCIAK, Inskrypcje w zabytkowym kościele p. w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starej Wsi koło Bielska Białej.....	177
VIOLETTA JULKOWSKA, Studium kultury historycznej polskiej emigracji we Francji w II połowie XIX wieku.....	185
MARTA TROJANOWSKA, Niesforny Pomnik. O przemyskiej Tablicy Grunwaldzkiej z 1910 roku.....	197

ROZDZIAŁ III – IMAGES ET SYMBOLAE

TOMASZ PANFIL, Lubelski kozioł herbowy	213
PAWEŁ STRÓŻYK, Wspornik z herbem węgierskich Andegawenów z kościoła Bożego Ciała w Poznaniu.....	219
ANNA SIERADZKA, Szlafrok gdańskiego uczonego i patrycjusza. O męskim ubiorze domowym z drugiej połowy XVII wieku w świetle wybranej ikonografii portretowej.....	235

ELŻBIETA KAL, Rzecz o dachówce. Szkoła sopocka między A. Nachtem – Samborskim a Piotrem Potworowskim.....	243
MONIKA JANKIEWICZ-BRZOSTOWSKA, Recepcja średniowiecznych pojęć i wyobrażeń dotyczących ognia na ziemiach polskich.....	261
PIOTR KOPROWSKI, Jak widzieć? Sposób postrzegania na przykładzie malarstwa ikonowego.....	273

ROZDZIAŁ IV – RERUM SECRETA

LESZEK KAJZER, Pomędzy historią a archeologią, czyli o badaniach jednego dworu mazowieckiego.....	283
TOMASZ MARCIN DUCHNOWSKI, W kręgu problematyki badawczej prof. Krzysztofa Macieja Kowalskiego: miejsce artefaktów ruchomych kultury militarnej z okresu I wojny światowej w procesie rekonstrukcji wyposażenia żołnierskiego i przebiegu wydarzeń.....	295
IRENEUSZ MILEWSKI, Flavia Iulia Helena. Kilka uwag na temat ideologicznych aspektów mennictwa epoki konstantyńskiej	303
JAROSŁAW DUTKOWSKI, Ikonografia monet biskupa wrocławskiego Jana Turzo.....	321
ALEKSANDER PIWEK, Przypadki zapóźnień w gdańskiej architekturze sakralnej.....	333
GRAŻYNA NAWROLSKA, Uwagi o elbląskich średniowiecznych flaszach pielgrzymich.....	343
HEIKO SCHÄFER, Bleiplomben in Vorpommern.....	353
TOMASZ MAĆKOWSKI, Sukiennicze pieczęcie ołowiane na XV-wiecznym Pomorzu – geneza i funkcja	365
ARKADIUSZ DYMOWSKI, Nowożytny guziki wzorowane na monetach antycznych.....	383

ROZDZIAŁ V – POMERANIA, POLONIA, EUROPA ET ORBIS

ANNA PAJĄKOWSKA-BOUALLEGUI, Dlaczego cesarz rzymski Konstancjusz II nie jadł owoców?	395
PAWEŁ KARP, Gdańsk w obliczu polsko-husyckiej wyprawy zbrojnej przeciw zakonowi krzyżackiemu w roku 1433.....	399
WIESŁA DŁUGOKEŃCKI, Król Zygmunt I Stary, Gdańsk i stęblewska „głowa”	413
WALDEMAR KOWALSKI, Rzemieślnicy w Pińczowie pierwszej połowy XVII wieku.....	419
TOMASZ MOSKAŁ, Księgozbiór parafii w Tarłowie w świetle wizytacji generalnej z 1748 roku.....	431
MONIKA CHOJNACKA, Charbrowo i jego właściciele - stan badań.....	437
JÓZEF ARNO WŁODARSKI, Uwagi o udziale Jakuba i Ludwika Wejherów w wojnach z Kozaczyzną, Tatarami i Moskwą w latach 1648 – 1654.....	447
ANNA ŁYSIAK-ŁĄTKOWSKA, Od stołu do łoża - kulinaria w wybranych tekstach libertyńskich.....	457
MAREK STAŻEWSKI, Formowanie samorządu miejskiego w Sztumie w latach 1809-1810. Przyczynek do dziejów pruskiej reformy miejskiej na Pomorzu.....	465
TADEUSZ STEGNER, W dziewiętnastowiecznym hotelu. Przyczynek do dziejów życia codziennego.....	477
ŁUKASZ MĘCZYKOWSKI, Miny przeciwpancerne w Home Guard – przyczynek do tematu.....	487